

Pogrebnyak A.Y.

assistance lecturer FMM NTUU «KPI»

Gusak J.E.

student of FMM NTUU «KPI»

RELATIONS BETWEEN PREFERENTIAL TAXATION AND DECREASE IN BUDGET REVENUES

In the article defined the tax relief as a factor reducing revenue and investigated ways to overcome this problem.

Highlight the most important tax benefits, establish the budget losses, particularly by taxes, suggested that significant losses due to the action of the current tax code. State preferences are analyzed by different sectors, half of revenue is agriculture. In the comparative analysis are given total loss budget for the last 5 years, and determined a tendency to constant growth. Characteristic principles which may ensure the effective functioning of the economy in the area of tax policy. Definitely an imbalance between the theoretical and practical foundations of tax law. Emphasized the urgency of solving the problem of the declining budget due to tax reliefs.

The proposals for improving the economic situation of the state by reducing the tax losses can only be subject to the recommendations.

Keywords: tax exemption, tax losses, budget, Tax code.

Сердюк Б.М.

доц., к.т.н., ФММ НТУУ «КПІ»

Анненкова Н.В.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Матеріали цій статті присвячені дослідженню та аналізу стану хлібопекарської галузі в Україні. Визначено проблеми економічного стану українських підприємств з виробництва хлібопекарської продукції, та надано шляхи розвитку хлібопекарських підприємств.

Ключові слова: хлібобулочні вироби, хлібна продукція, ефективна діяльність підприємства, конкурентоспроможність продукції.

Вступ. Хлібопекарська галузь займає провідні позиції у соціальному, економічному та стратегічному існуванні та зростанні економічного потенціалу нашої держави. В загальнонаціональному обсязі реалізованих харчових продуктів її доля складає близько 5-6%, на початок 2013 р. – 5,45%, на початок 2012 р.–6,56%. Але назвати сьогодні хлібопекарський

сектор економіки України прибутковим складно, тому що він характеризується рядом проблем, вирішення яких є нагальною проблемою сучасного вітчизняного розвитку. Актуальним також вважається розробка відповідних заходів що спрямовані на подолання виявлених перешкод та стимулювання подальшого розвитку однієї з найважливіших складових харчової промисловості України.

Поглиблене наукове дослідження з даної тематики пов'язане з визначенням основних шляхів розвитку підприємств хлібопекарної галузі, харчової галузі в цілому, і є предметом наукових досліджень українських та зарубіжних учених: Р. Акоффа, І. Ансоффа, О. Бутнік-Сіверського, В. Василенко, С. Гуткевич, О. Драган, П.Друкера, М. Коденської, Д. Крисанова, Т. Мостенської, М. Пархомець, Р.Петухова, Г. Підлісецького, Ю. Погорелова, В. Пономаренко, М. Портера, О.Раєвневої, П. Саблука, А. Стрікленда, А. Томпсона, А. Тонких, Р.Фатхутдінова, І. Федулової, З. Шершньової та ін. Стан і перспективи розвитку хлібопекарської галузі України постійно знаходяться також у полі зору вітчизняних дослідників, таких як А. Н. Васильченко, Н. Костецька, М.Нетяжук, В.М. Марченко, М. Ф. Плотников, В. В. Мосейчук, та ін.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження стану хлібопекарської галузі в Україні, визначення проблем та знаходження основних напрямків щодо її розвитку, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності хлібобулочних виробів та конкурентоспроможності хлібопекарських підприємств.

Результати дослідження. Виробництво хліба та хлібобулочних виробів є однією із основних галузей харчової промисловості України і складає близько 6 % у загальній структурі реалізації продукції харчової промисловості [1]. На сьогоднішній день практично всі хлібозаводи приватизовані і на їх основі створені юридичні особи у формі ТОВ або ПАР (ПрАТ).

Проведений аналіз публікацій та наявної інформації показав, що у структурі виробництва хліба, масові сорти зараз займають близько 75%, інше – це елітні сорти складають до 8 %, у тому числі хліб групи «здоров'я» 3%, а також інші види хліба й хлібобулочних виробів 17%. Хліб в упаковці – ще один сегмент ринку хлібобулочних виробів, що на сьогодні становить 15% всього ринку [2].

Аналіз розподілу виробничих потужностей по території країни показує, що він нерівномірний: так, близько 49% потужностей з виробництва хліба й хлібобулочних виробів зосереджено у шести найбільших промислових регіонах України (Київ – 14,5 %; Донецька область – 10,8 %; Дніпропетровська – 9,7 %; Одеська – 5,5 %; Харківська – 5,1 %; Луганська – 5,1 %). При цьому проектні виробничі потужності підприємств хлібопекарської галузі використовуються на 30-40%, за винятком хлібозаводів Києва та окремих великих міст. Найпотужніші виробники хлібобулочної продукції в Україні: ПАТ «Хліб Києва» (14,5%

ринку), компанія «Донбасхліб» (10,5%). Об'єднання «Укрхлібпром» (8%), компанія T&S (6,2%), ПАТ «Укрзернопром» (5,8%), ТОВ «Хлібні інвестиції» (4,8%). У 2011 році близько 46% обсягів хліба та хлібобулочних виробів в Україні виробляло 6 (шість) найбільших компаній, а 53% – інші [2]. Проведемо аналіз використанні виробничої потужності вітчизняних хлібопекарських підприємств. Розподіл виробничих потужностей з виробництва хліба й хлібобулочних виробів в Україні має таку структуру [3]:

– 72 % хліба й хлібобулочних виробів випікають близько 400 (чотирьох) промислових хлібо заводів, що входять до складу об'єднання «Укрхлібпром», ПАТ «Хліб Києва», компанії «Донбасхліб», компанії T&S, ПАТ «Укрзернопром», ТОВ «Хлібні інвестиції», ПАТ «Концерн Хлібпром», ПАТ «Одеський коровай», ПАТ «Луганський коровай», ПАТ «Агросервіс 2000», ПАТ «Кримхліб» та інші, що розташовані в містах і районних центрах;

– 6 % даного виду продукції виробляють близько 500 (п'ятсот) підприємств колишньої системи «Укркоопспілки». Як правило, ці хлібо заводи невеликої потужності й обслуговують сільську зону;

– 1,5 % хліба припадає на підприємства державної форми власності концернів «Укрспирт», «Укрвинпром» та ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»;

– близько 20% хліба й хлібобулочних виробів випікають приватні малі пекарні.

Обсяг виробництва хлібобулочних виробів в Україні у натуральному вираженні має стабільну тенденцію до зменшення. Дослідження показали, що рівень зносу парку технологічного устаткування становить 60-80%. Адаже, дотепер, вітчизняної надійної хлібопекарської печі, як інноваційної одиниці виробничої потужності, в Україні не було, а 60% парку промислових печей (понад 1500 од.), що використовують, типу ФТЛ, при 2-змінному режимі не забезпечують високої якості хлібопечення і знижують ефективність роботи з погляду енергозбереження та зростання вартості енергоресурсів й потребують заміни та модернізації технологічного устаткування на більш сучасне, ресурсозберігаюче та енергозберігаюче. Однак наявних фінансово-інвестиційних ресурсів для цілей наближення виробництва до світових стандартів або стандартів ЄС у вітчизняних підприємств немає.

Хліб, як соціально значимий продукт, постійно потрапляє в поле зору владних структур відносно питань ціноутворення. Однак в основу регулювання ціни державою покладений не економічний принцип, а адміністративний. Згідно зі статистичними даними в 2011 році 33% хлібопекарських підприємств, що входять до складу об'єднання «Укрхлібпром», були збитковими. У першому півріччі 2012 р.- збитковими було вже 46%, тобто майже кожне друге підприємство. Багато сортів хліба в Україні є нерентабельними. Внаслідок жорсткого державного адміністрування, хлібопекарна галузь України зазнає значних труднощів.

Керівники хлібопекарських підприємств вважають, якщо держава посилить адміністративний тиск, то хлібозаводи будуть вимушені зупинитися, тому що резервних джерел доходу у хлібопекарських підприємств немає. Середня рентабельність хлібопекарського виробництва становить близько 3,1% [2].

Розглядаючи основні проблеми, які гальмують подальший ефективний розвиток хлібопекарської галузі України, можна сказати, що одною з найбільш вагомих проблем є щорічне скорочення споживання хліба в Україні. З іншої сторони це є об'єктивним процесом щодо зміни споживчих інтересів населення України. Зниження споживання зумовлене як скороченням обсягів виробництва, так і потребами внутрішнього ринку. Цей фактор можна пояснити тим, що у 2004 – 2012 рр. населення країни скоротилося на 5,74 млн. осіб, зменшилась його купівельна спроможність, підвищились ціни на хлібобулочну продукцію. В табл. 1 наведено динаміку виробництва та споживання хлібобулочної продукції в Україні.

Таблиця 1

Виробництво та споживання хлібобулочної продукції 2004 – 2012 рр.[4]

Показник	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Обсяг, тис. т., виробництва	2335	2307	2264	2160	2032	1978	1828	1769	1607
Обсяг, кг/особа, споживання	125,0	123,5	120,0	115,9	115,4	111,7	111,3	110,4	110,0

Динаміка виробництва хліба і хлібобулочних виробів в Україні у 2004 – 2012 рр. свідчить про постійне зменшення обсягів виробництва, порівняно з 2004 р. обсяг їх виробництва скоротився на 31,2 % і в 2012 р. становив 1,6 млн. т. Стійкі тенденції у зменшенні обсягів виробництва хлібобулочних виробів в Україні за останні роки пов'язані багато в чому зі скороченням обсягу споживання цієї продукції. У 2004 – 2012 рр. обсяг споживання скоротився на 11,7 % і становив у 2011 р. 110,4 кг на одну особу, але і такий рівень вищий за раціональну норму – 101 кг. Споживання хліба українцями вище порівняно з європейцями. де середньодушкове споживання хліба в ЄС становить 120 г на добу, в Україні – 277 г [5].

Скорочення обсягів виробництва хліба посилює конкуренцію на ринку. Однак саме хліб – єдиний у світі продукт, що містить усі вітаміни, необхідні для життя людини [6]. Інші продукти не дають такого спектра всіх життєво важливих елементів. Тому при скороченні виробництва резервом зростання конкурентоспроможності вітчизняних хлібопекарських підприємств є розширення асортименту хлібобулочних виробів і поліпшення якості продукції. Вибаглива позиція українського споживача примушує виробників постійно підвищувати якісні показники хліба і хлібобулочних виробів, розширювати асортиментний ряд продукції. Але низький рівень рентабельності галузі не дає хлібопекарським

підприємствам безперервно працювати, проводити технічне переоснащення, оновлювати свій асортимент і піклуватися про якість і безпеку хліба та хлібобулочних виробів.

Майже 75 % вітчизняних підприємств здійснюють інноваційну діяльність за рахунок власних коштів, в тому числі за рахунок амортизаційних відрахувань, проте наслідки світової економічної кризи унеможливають подальші процеси інновації. Хліб і хлібопродукти, в раціоні споживання становлять до 15% і забезпечують близько третини добової потреби людини в білку та є одним з основних джерел вуглеводів [2].

Проте, як показав проведений аналіз, виробництво хлібобулочних виробів в Україні у натуральному вираженні має стабільну тенденцію до зменшення. Така ситуація багато в чому зумовлена тотальною приватизацією хлібопекарських підприємств, внаслідок чого галузь, як цілісна система, була зруйнована. Також на це впливає падіння обсягів виробництва якісного зерна пшениці та жита, виробленого відповідно до вимог прогресивних технологій його вирощування, збереження та переробки. Від цього залежить стабільність і якість борошна. Нинішні українські державні стандарти на борошно мають якісні показники нижчі, ніж передбачалося колишніми ДСТУ. З такого борошна складно одержати хліб високої якості [2].

Зниження показників споживання хліба та хлібо-продуктів також можна пояснити зростанням виробництва хліба міні-пекарнями, де його певна частина випікається без ПДВ при юридичному статусі виробника як СПД, або взагалі в «тіні». Так, за оцінкою гендиректора об'єднання «Укрхлібпром» А.Васильченка, серед хлібопекарських виробників лише 37% підприємств легально працюють в Україні, платять податки, печуть якісний хліб. Інші – 63% функціонують віртуально, а їхня продукція статистикою не враховується [2]. «Тіньовий» хліб, як правило, не відповідає вимогам стандартів якості та безпеки продукції, санітарним нормам та правилам, ДСТУ, а тому несе загрозу здоров'ю споживачів.

Не менш важлива проблема – зношеність устаткування вітчизняних хлібозаводів: підприємства мають потребу в технічному відновленні, але з відсутністю достатніх коштів на відновлення не мають можливості його проводити. Основною проблемою оновлення і впровадження нових технологій для виробників залишаються хлібопекарські печі. На підприємствах переважно використовують тупикові печі типу ФТЛ, які не завжди забезпечують високу якість хлібопечення, знижують ефективність роботи з погляду енергозбереження і вимагають заміни. Використання сучасного хлібопекарського устаткування, а саме: тістомісильних, тістоділильних, тістозакатних, тістоокруглювальних машин є одним із чинників підвищення ефективності, а тим самим продуктивності в хлібопекарській галузі. Якість хлібобулочних виробів значною мірою визначається способом виготовлення тіста і конструкцією устаткування для його виконання, в загальному визначається таким поняттям як

технологія харчового виробництва. Сучасні тістоготувальні агрегати забезпечують отримання високоякісних хлібобулочних виробів з привабливим зовнішнім виглядом. Нині більшість хлібо заводів має потребу в проведенні реконструкції, заміні технологічного устаткування на більш сучасне, енергозберігаюче, але вимушена відкладати заміну основних фондів до кращих часів. Масове переоснащення і реконструкція основних виробничих фондів хлібопекарських підприємств, на жаль, поки що не йдеться. Підприємства почали менше цікавитися новинками хлібопекарського устаткування, а компанії, які розробляють його, відчули це.

Скорочення попиту призвело до зниження пропозицій. Національне хлібопекарське машинобудування характеризується епізодичним розвитком, що є результатом занепаду самої галузі та складної економічної ситуації в країні. Значно знижує темпи інноваційних процесів у хлібопекарській промисловості і слабка фінансово-економічна підтримка галузі державними органами. Для підвищення ефективності виробництва та збільшення його прибутковості необхідно поліпшувати нормування й організацію праці, скорочувати витрати на виробництво продукції: економити сировину, матеріали, паливно-енергетичні ресурси, дотримуватись технологічних режимів, скорочувати матеріальні і трудові витрати за рахунок використання прогресивних технологій і раціональної організації праці. Упорядкувати стандарти хлібопечення можна типовими нормами, які б охоплювали основні умови виробництва різних регіонів країни та використовували різноманітні варіанти оптимальної організації трудового процесу на підприємстві. Переслідуючи мету комерційного успіху на ринку, підприємства мають постійно орієнтуватися на збільшення продуктивності праці.

Нині все частіше говорять про дефіцит якісного зерна на ринку, зниження якісних і смакових властивостей хліба, зростання його ціни. Якість хлібобулочних виробів напряму залежить від якості зерна, від природно-кліматичних умов його вирощування та відповідної технології, умовами зберігання та переробки. Це прямо впливає на якість борошна та його хлібопекарські властивості. Розширення асортименту приводить до необхідності закупівлі сировини вищої якості та різних її видів. Досить актуальною для національних хлібопекарських підприємств є проблема якісних і недорогих інгредієнтів, які використовують при виготовленні хлібопекарської продукції. Майже всі основні інгредієнти поставляються із зарубіжжя, що негативно впливає на формування цін на хліб і хлібобулочні вироби.

Для підвищення ефективності діяльності хлібопекарних підприємств необхідна реорганізація підприємств, заміна і модернізація його технологічного устаткування. Стійкий розвиток підприємства нерозривно пов'язаний з інноваційною діяльністю – комплексною категорією, яка поєднує в собі внутрішній потенціал підприємства та його інноваційну активність. Інноваційний розвиток визначає не тільки потенційні

можливості системи, але і ступінь впровадження нових технологій. Основне призначення інноваційного розвитку полягає в тому, щоб сприяти економічному зростанню підприємства на основі розробки і реалізації нових або поліпшуючих технологій. Отже, одним із шляхів розвитку підприємства є підвищення конкурентоспроможності за допомогою впровадження інновацій в його діяльність [7; 8; 9; 10].

Таким чином, основні проблеми, які накопичилися в хлібопекарській галузі полягають у наступному:

- висока енергоємність хлібопекарського виробництва;
- застарілість та фізичне зношення технічного оснащення вітчизняних хлібо заводів;
- скорочення обсягів зернових культур, а також дефіцит якісного зерна на внутрішньому ринку України;
- відсутність єдиного механізму формування ціни на хліб і як результат – дестабілізація цінової ситуації в даній галузі та регіональна цінова незбалансованість;
- низький рівень фінансування та інвестування хлібопекарських підприємств для технічного переоснащення, впровадження енергозберігаючих технологій, розробки сучасних систем забезпечення якості і безпеки продукції, що обумовлено низькою інвестиційною привабливістю економіки України;
- низький рівень заробітної плати в галузі і як результат – висока плінність кадрів, у тому числі високопрофесійних робітників та менеджерів;
- слабка фінансово-економічна підтримка державними органами;
- повільні темпи модернізації технологічних ліній при високій мірі їх зносу;
- відсутність податкових стимулів для хлібопекарської галузі України.

Аналізуючи перспективи розвитку вітчизняної харчової промисловості, в частині її хлібопекарської галузі, слід визначити наступні рекомендації:

- ввести в регіонах програми з соціальної підтримки галузі;
- стимулювати впровадження сучасного устаткування і сучасних технологій, системи безпеки ISO і HASSP для хлібопекарської галузі;
- розробити програми державного фінансування хлібопекарської галузі;
- для зниження собівартості хліба модернізувати технічне оснащення для підвищення енергозбереження;
- розробити та впровадити технічні регламенти та стандарти технологічних процесів у хлібопеченні, адаптовані до міжнародних вимог, стандартів ЄС;

– створити інформаційні бази даних про найбільш конкурентоспроможні об'єкти інвестування в хлібопекарській галузі України;

– забезпечити хлібопекарні підприємства України доступними кредитами для закупки зерна і борошна;

– удосконалити правове регулювання взаємовідносин із торговельними організаціями;

– розглянути питання щодо можливості відміни ПДВ для підприємств, що випускають масові та соціальні сорти хліба, або дати дозвіл залишити ПДВ на зазначені сорти у розпорядженні підприємств для розв'язання проблем енергозабезпечення та технічного оновлення виробництва.

Висновки. Впровадження запропонованих заходів дозволить забезпечити попит споживачів якісними хлібобулочними виробами промислової випічки за прийнятними цінами, отримання на цій основі достатньої маси прибутку хлібопекарськими підприємствами та підвищення ефективності їх діяльності. Забезпечення ефективності діяльності хлібопекарських підприємств можливе тільки за умов спільних зусиль цих таки підприємств та держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Колесник М.Н. Рынок хлеба в Украине: тенденции и перспективы развития / М.Н. Колесник // Хлебный бизнес. – 2012. – №1. – с 15-18.
2. Статистичний щорічник України [Електронний ресурс]. – 2011. – vk.com/doc-50163855_159191382?dl=28aabb49a7217e1962.
3. Соколов А.С. Развитие украинского рынка хлеба / А.С. Соколов // Продукты и ингредиенты. – 2011. – № 6. – с.13-14.
4. Статистический ежегодник Украины [электронный ресурс] – 2010. – <http://library.oseu.edu.ua/docs/StatSchorichnyk%20Ukrainy%202010.pdf>.
5. Плотнікова М. Ф. Стратегічні орієнтації підприємств хлібопекарської промисловості / М. Ф Плотнікова, В. В. Мосейчук // Економіка АПК. – Київ, 2007. – №12. – С. 45.
6. Баль-Прилипка Л. В. Інновації та інноваційна культура – підґрунтя розвитку успішного бізнесу / Л. В. Баль-Прилипка // Хлібопекарское и кондитерское дело. – Київ, 2009. – № 1. – С. 28.
7. Орлюк О. П. Економіко-правові теоретичні та практичні аспекти переходу економіки України на інноваційну модель розвитку : [монографія] / О.П. Орлюк, О. Б. Бутнік-Сіверський, Н. М. Мироненко та ін. – К.: ТОВ «Лазуріт-Поліграф», 2010. – 416 с.
8. Сахно Є. Ю. Системні аспекти управління інноваційно-інвестиційними проектами стратегічного розвитку підприємства : [монографія] / Є. Ю. Сахно, М. С. Дорош, А. В. Ребенок. – Чернігів : ЧДІЕУ, 2008. – 260 с.
9. Стадник В. В. Проблеми управління інвестиційним забезпеченням інноваційного розвитку вітчизняних виробничих підприємств / В. В. Стадник, В. М. Йохна, Т. В. Михальчик // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – Т. 1 – С. 128 – 132.
10. Федулова І.В. Передумови інноваційного розвитку промислових підприємств України : [монографія] / І. В. Федулова. – К. : НУХТ, 2009. – 272 с.

Сердюк Б.Н.

доцент ФММ НТУУ «КПІ»

Анненкова Н.В.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ХЛЕБОПЕКАРНОЙ ОТРАСЛИ В УКРАИНЕ

Материалы этой статьи посвящены исследованию и анализу состояния хлебопекарной отрасли Украины. Определены проблемы экономического состояния украинских предприятий по производству хлебной продукции, и представлены пути развития хлебопекарных предприятий.

Ключевые слова: хлебобулочные изделия, хлебная продукция, эффективная деятельность предприятия, конкурентоспособность продукции.

Serdiuk B.M., Annenkova N.V.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE BAKING INDUSTRY IN UKRAINE

Research is devoted to the analysis of the state of the baking industry in Ukraine, the definition of problems and find ways to develop bakeries.

Keywords: bakery, effective activity, competitiveness.

Шашина М.В.

к.е.н. ФММ НТУУ «КПІ»

Мрочко І.І.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

АНАЛІЗ РИНКУ КОНДИТЕРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті досліджено та проаналізовано кондитерську галузь України в загальному, динаміку та показники її розвитку в останні роки. Також зосереджено основну увагу на розгляді основних проблем виробництва та галузі, що є на даний момент. Мною було досліджено майбутні перспективи, щодо конкурентоспроможності та подальшого просування кондитерських виробів на зовнішніх та внутрішньому ринку України.

Ключові слова: кондитерська галузь, виробництво, динаміка